

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор НТУ «ХПІ»

_____ Євген СОКОЛ

« 27 » березня 2025 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування зі спеціальності
D2 «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ
ТА ФОНДОВИЙ РИНОК»
(шифр та назва спеціальності)

на навчання для здобуття ступеня доктора філософії
за освітньо-науковою програмою

«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

Харків 2025

АНОТАЦІЯ

Програма складена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, закону України від 06 вересня 2014 року «Про вищу освіту», постанови КМ України від 23 березня 2016 року. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» та наказу Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 року № 168 «Порядок прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році», Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі, правил прийому до аспірантури Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» наказ № 3 ОД від 18 березня 2025 року.

Освітньо-наукову програму складено в обсязі програми вищої освіти другого рівня (магістра) зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Вимоги до рівня підготовки вступників. Прийом здобувачів на навчання на третій рівень вищої освіти для здобуття ступеня доктора філософії, які мають диплом другого рівня (магістра) вищої освіти або спеціаліста та проводиться за результатами фахових вступного випробування зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Метою вступних випробувань є комплексна перевірка знань вступників, які вони отримали в результаті вивчення циклу дисциплін, передбачених освітньо-професійною програмою та навчальними планами у відповідності з освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістра». Фахове випробування передбачає висвітлення знань з циклу фундаментальних фінансових дисциплін, що дозволяє оцінити фінансово-економічний світогляд вступника, а також визначити рівень інтелектуального потенціалу абітурієнта.

Під час підготовки до випробування необхідно звернути увагу на те, що абітурієнт повинен:

знати: основи теорії фінансів, фінансів підприємств, банківської системи, фінансового ринку;

вміти: приймати оптимальні обґрунтовані рішення щодо використання фінансів у реалізації економічної політики різноманітних суб'єктів господарювання (у т.ч. банківських установ) як в межах національної економіки так і на міжнародному рівні та ін.

Вступне випробування базується на вимогах до результатів навчання випускника ступеня вищої освіти «магістр» зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» і включає зміст навчальних компонентів:

Фінанси

Фінансовий менеджмент

Страховий менеджмент

Податковий менеджмент

Міжнародні стандарти фінансової звітності

Банківський менеджмент

Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». На навчання для здобуття ступеня доктора філософії до Університету приймають осіб, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста).

1. Порядок організації проведення іспиту

Іспит проводиться згідно розкладу вступних випробувань в аспірантурі, який оприлюднюється на сайті відділу аспірантури НТУ «ХП».

Вимоги до рівня підготовки вступників відповідають другому (магістерському) рівню вищої освіти зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» та, відповідно, сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікації.

Вступне випробування зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» є комплексним, завдання якого спрямовані на виявлення рівня сформованості компетентностей, представлених в табл. 1

Для проведення вступного випробування зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» створюються предметна комісія, яка затверджується наказом проректора з наукової роботи НТУ «ХП». До складу предметної комісії включаються кандидати наук (доктори філософії) та доктори наук, які здійснюють наукові дослідження за даною спеціальністю та відповідають за виконання ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування». Головою предметної комісії зі спеціальності призначається гарант Освітньо-наукової програми д.е.н., проф. О.В. Манойленко.

Таблиця 1

Основні компетентності вступників до аспірантури

Загальні компетентності	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність спілкуватися іноземною мовою. ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. ЗК8. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності. СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання. СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК5. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію. СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК9. Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Форма проведення іспиту – тестове завдання.

Організаційні питання з проведення тестування

1. Вступний фаховий іспит здійснюється у дистанційній формі за допомогою засобів Office 365.

2. Під час проведення іспиту за затвердженим розкладом необхідно забезпечити ідентифікацію особи здобувачів освіти.

3. Екзаменаційне завдання складається із випадковим чином згенерованого засобами Office 365 набору тестових завдань, які дозволяють діагностувати рівень теоретичної та практичної підготовки потенційного здобувача освіти і рівень його компетентності.

4. Передекзаменаційна консультація, так же як і випробування проводиться засобами аудіо-або відеоконференцій за затвердженим розкладом та членами екзаменаційної комісії.

5. У разі виникнення під час складання випробування обставин непереборної сили (повітряна тривога, тощо) абітурієнт повинен негайно повідомити екзаменаторів або іншу відповідальну особу про ці обставини за допомогою визначеного каналу зв'язку (телефон, месенджер тощо). Здобувачі освіти, які допущені до складання випробування, але з об'єктивних причин не можуть взяти в ньому участь із використанням визначених університетом технічних засобів, мають повідомити гаранту та голові екзаменаційної комісії до початку проведення випробування. За цих обставин можливість та час перескладання випробування визначається членами екзаменаційної комісії за відповідним графіком (надається в службовій записки).

6. Підсумкову оцінку формують на основі суми балів, отриманих автоматично за проходження тестових питань екзаменаційного білету.

7. Голово ЕК та члени комісії оголошують здобувачам вищої освіти результати випробувань та заносять до екзаменаційної відомості. Відповідна відомість з оцінками в день вступного екзамену передається в аспірантуру.

8. Загальний час проведення вступного випробування займає 1 годину.

У разі незгоди вступника з одержаною оцінкою на вступному іспиті, вступник подає заяву на проведення апеляції у приймальну комісію відділу аспірантури в день оприлюднення результатів іспиту. Засідання апеляційної комісії проводиться у відділі аспірантури о 11.00 годині в наступний робочий день з дати оприлюднення результатів іспиту. Апеляційна комісія розглядає роботу вступника у його присутності. Робота апеляційної комісії відображається у протоколі.

Для проведення апеляції створюється апеляційна комісія, яка затверджується наказом проректора НТУ «ХПІ». Головою апеляційної комісії призначається заступник голови приймальної комісії, проректор з наукової (науково-педагогічної роботи) роботи. До складу апеляційної комісії зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» включаються кандидати наук (доктори філософії) та доктори наук, які проводять наукові дослідження за відповідною спеціальністю та відповідають за виконання відповідної освітньо-наукової програми, які не входили до складу предметної комісії за спеціальністю «Освітні науки», але здійснюють наукові дослідження та відповідають за виконання цієї освітньо-наукової програми.

Рішення апеляційної комісії з приводу одержаної оцінки з іспиту не підлягають обговоренню і мають остаточне рішення.

2. СТРУКТУРА ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ

Вступне фахове випробування за освітньо-науковою програмою підготовки PhD спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» складається з тесту, що містить кількістю 50 тестових завдань одного рівня складності, де правильна відповідь на одне тестове завдання – 2 бали, загальний час проведення вступного випробування займає 1 годину.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ФІНАНСИ

Об'єктивні передумови виникнення фінансів. Фінанси як економічна категорія. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Необхідність фінансів в умовах товарного господарства. Функції фінансів. Сфери фінансів: фінанси державні, міжнародні, фінанси підприємств та організацій. Поняття фінансової системи. Фінансова система України. Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Форми фінансового забезпечення: державне фінансування, кредитування, самофінансування. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Фінансове планування: сутність, методи, завдання. Зведений фінансовий баланс держави. Фінансовий контроль. Сутність і функції податків. Податкова система України. Бюджет як економічна та юридична категорія. Державний борг. Сутність та склад фінансів домогосподарств. Класифікація фінансових ринків. Види цінних паперів, які можуть випускатися та обертатися в Україні. Основні характеристики цінних паперів. Суб'єкти та види зовнішньоекономічної діяльності. Валютний курс, конвертованість валюти.

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Сутність поняття «фінансовий менеджмент», його характеристики та складові, історія розвитку та еволюція підходів до управління фінансами, наводиться характеристика основних етапів розвитку фінансового менеджменту. Мета та завдання фінансового менеджменту на підприємстві, розкриваються основні функції фінансового менеджменту як управлінської системи та спеціальної галузі управління підприємством. Звітність як база для обґрунтування управлінських фінансових рішень. Особливості фінансової інформації. Стандарти розкриття фінансової інформації та її використання. Зведена і консолідована звітність. Основи аналізу фінансового стану компанії. Експрес діагностика звітності. Фінансовий результат і його оперативна оцінка. Стан засобів і предметів праці. Чистий оборотний капітал і чисті активи. Фінансовий стан і фінансова стійкість, короткостроковий і довгостроковий аспект. Фінансовий план підприємства: характеристика, необхідність, принципи складання та процес розробки. Структура фінансового плану: інвестиційна політика; управління оборотним капіталом; дивідендна політика; фінансові прогнози; облікова політика; система управлінського і фінансового контролю. Принципи фінансового планування. Відмінності понять «план» і «бюджет». Сутність бюджетування та його місце в управлінні підприємством. Загальна характеристика бюджетування на підприємстві. Види та форми бюджетів, методи їх розробки. Сутність оборотного капіталу. Особливості оборотного капіталу для різних підприємств. Завдання оборотного капіталу. Роль управління оборотним капіталом. Грошовий операційний цикл. Коефіцієнти ліквідності. Поточна ліквідність. Швидка ліквідність. Термін сплати дебіторської заборгованості. Період обігу товарно-матеріальних цінностей. Період оплати кредиторської заборгованості. Відношення продажів / чистого оборотного капіталу. Потреба в коштах для інвестування в поточні активи. Обсяги оборотних коштів різних видів бізнесу. Надмірна капіталізація та оборотний капітал. Управління запасами. Основна формула EOQ. Невизначеність у попиту та строки виконання: система рівня повторного замовлення. Максимальний і буферний рівень інвентаризації безпеки. Ефект знижок. Закупівлі в режимі реального часу (JIT). Класифікація грошових потоків підприємства за видами діяльності. Еквіваленти грошових коштів класифікація видів діяльності підприємства внутрішні та зовнішні грошові надходження. Грошові потоки від операційної діяльності виручка від реалізації продукції структура валового доходу (виручки) від реалізації продукції. Планування виручки від реалізації продукції метод прямого розрахунку

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Необхідність страхового захисту. Загальна характеристика страхового ринку. Сутність страхового менеджменту. Етапи прийняття рішень у страховому менеджменті. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища страхової організації. Загальна характеристика ресурсного потенціалу страхової організації. Структура, формування та шляхи оптимізації ресурсного потенціалу страхової організації. Види страхових компаній і порядок їх створення. Організаційна структура страхової компанії. Органи управління страховою компанією та їхні функції. Об'єднання страховиків та їхні функції. Сутність планування та особливості його здійснення в страхових організаціях. Планувальна функція як реагування на динамічні зміни зовнішнього середовища функціонування страхової організації. Зміст планування у процесуальному аспекті. Формування системи планування в страхових організаціях. Організація розроблення планів в страхових організаціях. Економічне обґрунтування запланованої діяльності страховика. Сутність комунікацій і їх роль у системі страхового менеджменту. Комунікаційний процес, його елементи та етапи. Способи комунікацій. Комунікаційні канали і сфери їх використання у страхуванні. Механізм інформування та концептуальна модель системи інформаційного забезпечення страхового менеджменту. Методи і технологія інформаційного забезпечення страхового менеджменту. Поняття ризику. Класифікація ризиків. Ризик-менеджмент. Методи оцінки ризику. Сутність та механізм урегулювання страхових претензій. Процес урегулювання збитків. Інститут аварійного комісара в системі експертних оцінок причин і наслідків страхових подій. Урегулювання збитків в особовому страхуванні. Урегулювання збитків в майновому страхуванні. Урегулювання збитків в страхуванні відповідальності. Види грошових потоків страховика. Доходи та витрати страхових організацій. Принципи управління грошовими потоками страхової компанії. Завдання та моделі управління грошовими потоками страхової організації

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Суть, завдання та складові податкового менеджменту. Принципи податкового менеджменту. Елементи державного та корпоративного податкового менеджменту. Функції державного та корпоративного податкового менеджменту. Організаційні та правові засади функціонування податкового менеджменту. Суть, завдання та складові державного податкового менеджменту. Елементи державного податкового процесу. Державне податкове планування і прогнозування. Державне податкове регулювання. Процедура податкового адміністрування. Права та обов'язки органів Державної фіскальної служби України. Права та обов'язки платників податків. Податковий аудит. Необхідність та сутність обліку платників податків. Облік суб'єктів підприємницької діяльності в органах державної реєстрації. Взяття на облік юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів. Облік самозайнятих осіб. Підстави та порядок зняття з обліку в контролюючих органах платників податків. Порядок зняття з обліку юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів. Державний реєстр фізичних осіб – платників податків. Облікова картка фізичної особи - платника податків. Інтегрована картка платника (ІКП) та порядок її ведення. Постійні та змінні реквізити ІКП. Облік надходжень сум податків, зборів, митних та інших платежів до бюджету, єдиного соціального внеску. Порядок визначення органами ДФС України податкових зобов'язань платників податків у випадках, не пов'язаних із порушенням податкового законодавства. Збирання податкової інформації. Види податкової інформації, яка використовується для інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючого органу. Одержання податкової інформації органами контролю. Оброблення та використання податкової інформації. Суть, мета та завдання податкового контролю. Принципи податкового контролю. Методи податкового контролю. Види податкового контролю. Етапи проведення податкового контролю. Форми здійснення податкового контролю. Перевірка як основний спосіб здійснення податкового контролю. Типові правопорушення у сфері оподаткування.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Теоретичні основи МСФЗ, необхідність та процедури переходу до МСФЗ, загальні вимоги до складання та подання фінансової звітності. Активи, зобов'язання та інструменти капіталу, доходи, витрати, фінансові результати у системі міжнародних стандартів обліку та звітності. Призначення та склад фінансової звітності. Загальні вимоги до подання інформації у фінансових звітах. Порядок подання фінансових звітів. Поняття первинної звітності за МСФЗ. Процедури переходу на МСФЗ. Визнання та оцінка в першій звітності за МСФЗ. Розкриття інформації в первинній звітності за МСФЗ. Порядок складання і подання фінансової звітності за таксономією у форматі XBRL. Використання прийому балансового узагальнення в системі економічної інформації. Елементи балансу, їх визнання та оцінка. Структура і зміст балансу. Формати балансу (звіту про фінансовий стан). Події після дати балансу. Ретроспективний перерахунок статей балансу та їх перекваліфікація. Зміст і структура звіту про рух грошових коштів. Подання та розкриття інформації про рух грошових коштів. Методика складання звіту про рух грошових коштів. Визначення й оцінка основних засобів. Амортизація основних засобів та їх знос. Переоцінка основних засобів. Вибуття основних засобів. Розкриття інформації про основні засоби у примітках до фінансових звітів. Визначення та класифікація різниць між обліковим і податковим прибутком. Визнання та оцінка податків на прибуток. Подання та розкриття інформації про податки на прибуток у фінансовій звітності.

БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Банківський менеджмент, елементи банківського менеджменту: суб'єкти, об'єкти і фактори впливу, організаційний менеджмент, фінансовий менеджмент, функції банківського менеджменту, інструментарій банківського менеджменту, методи, принципи, засоби, цілі і завдання банківського менеджменту, «магічний трикутник» цілей банку, правові основи менеджменту у банку, особливості менеджменту банків в умовах сучасної економіки України. Організація банку, організаційні структури, органи управління банку, типи систем управління банком, види організаційних структур банку, профіт-центри, фронт-офіс, бек-офіс, хед-офіс, «гуртовий» банк, «роздрібний» банк, Причини і фактори зміни організаційної структури банків, сучасні тенденції у формуванні організаційних структур банків. Сутність планування у банку, види планування у банківській установі, стратегічне планування у банку, його етапи, тактичне планування, складання бізнес-плану у банках, фінансове планування і бюджетування. Суть і призначення власного капіталу банків. Види банківського капіталу, функції та методи оцінювання його вартості, визначення адекватності власних коштів банку: Базельська конвенція та вітчизняна практика, новітні вимоги до визначення адекватності власного капіталу банківських установ, методи управління власним капіталом банку. Банківські пасиви, зобов'язання банку, залучені ресурси, запозичені ресурси, політика банку щодо мобілізації пасивів, організація управління банківськими зобов'язаннями, цінові й нецінові методи управління банківськими пасивами, депозитна політика банку, методи та інструменти управління залученими ресурсами, формування оптимальної структури пасивів банку. Активи, первинні резерви, касові активи, вторинні резерви, дохідні (робочі) активи, капіталізовані активи, інвестиційні активи, високоліквідні, ліквідні і малоліквідні активи, якість активів, показники якості активів, управління кредитним портфелем банку, методи встановлення процентної ставки за кредитом, управління портфелем цінних паперів банку, інвестиційні стратегії в банку, управління позабалансовою діяльністю банку, механізм сек'юритизації.

4. Рекомендована література:

1. Аналіз банківської діяльності / уклад. Н.О. Станіславчук. – Умань :Візаві, 2018. – 191 с.
2. Аранчій В. І. Фінанси підприємств: навч. посіб. / В. І. Аранчій, В. Д. Чумак, Л. В. Бражник. – Полтава: РВ ПДАА, 2018. – 350 с.
3. Банківські операції : підручник / О. В. Дзюблюк, Я. І. Чайковський, Н. Д. Галапуп та ін.; за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2019. – 696 с.
4. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. / М. Д. Бедринець, Л. П. Довгань. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 292 с.
5. Берідзе Т. М. Фондовий ринок: функціонування та розвиток : монографія / Берідзе Т. М., Лохман Н. В., Пасічник Н. В. – Кременчук : Щербатих О. В. [вид.], 2018. – 252 с.
6. Бюджетна система: навчальний посібник / Піхоцька О. М., Фурдичко Л. Є., Синютка Н. Г. – Львів: ТНЕУ, 2019. – 328 с.
7. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: Навч. посібник. — Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. —364 с.
8. Внукова Н.М., Кузьминчук Н.В. Соціальне страхування: Кредитно-модульний курс. Навч. пос./ Н. М.Внукова, Н.В. Кузьминчук. – К.:Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.
9. Вступ до фаху «Фінанси, банківська справа та страхування» : навчальний посібник / Л.О. Шкварчук. – Львів : Простір-М, 2019. – 230 с.
10. Гречко А.В. Податкова система: конспект лекцій з дисципліни «Податкова система»: навч. посіб. – К., 2018. – 171 с.
11. Гроші та кредит: підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. –Тернопіль: ТНЕУ, 2018.–892 с.
12. Гроші та кредит : навчальний посібник / Щетинін А. І. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. – 163 с.
13. Довгань Л.П. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / Л.П. Довгань, М.Д. Бедринець. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 292 с.
14. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності - Навчальний посібник -К.: Центр учбової літератури -2018 – 485 с.
15. Кузнецова С. А. Банківська система : у схемах і таблицях : навч. посіб / С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська. – Дніпропет-ровськ : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2012. – 319 с.
16. Курило О.Б. Фінанси підприємств: підручник / О.Б. Курило, Л.П. Бондаренко, О.Й. Вівчар, О.М. Чубка. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. – 340 с.
17. Любенко Н.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Н.М. Любенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 264 с.
18. Миськів Г. Бюджетна система: теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. – 272 с.
19. Податкова система: Навч. посібник / За заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с.
20. Ринок фінансових послуг : підручник / [Приказюк Н. В. та ін.] ; за ред. Н. В. Приказюк. – Київ : Ямчинський О. В. [вид.], 2019. – 756 с
21. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Дубина М. В. та ін. Чернігів, 2018. – 352 с.
22. Ринок фінансових послуг : підручник / Приказюк Н. В. та ін. ; за ред. Н. В. Приказюк. - Київ : Ямчинський О. В., 2019. 756 с.
23. Фінанси: Навчальний посібник / Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар. - Львів: Видавництво “Простір-М”, 2018. – 298 с.
24. Фінанси підприємств : підручник / За ред.. Н. О. Власова ; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. - Харків : Світ книг, 2018. - 437 с.
25. Фінанси (загальна теорія) : навч. посібник / В. М. Опарін ; КНЕУ. - 2-е вид., доп. і перероб. - Київ : КНЕУ, 2001. - 240 с.
26. Фінанси: Підручник / За ред.Юрій С.І.,Федосова В.М. - 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2012.- 687 с.

27. Фінансовий ринок : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [С. С. Арутюнян та ін. ; за заг. ред. С. С. Арутюнян] ; Одес. нац. екон. ун-т. – Київ : Гуляєва В. М., 2018. – 481 с.
28. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / В. О. Онищенко [та ін.] ; [за ред. В. О. Онищенка] ; Полтав. нац. техн. ун-т ім. Юрія Кодратюка. - Київ : Центр учбової літератури, 2016. - 599 с.
29. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт. кол.; – Київ, 2019. – 272 с.
30. Фінанси у схемах і таблицях: навч. посіб. для студ. першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / [Булавинець В. М., Горин В. П., Сидор І. П.]; за заг. ред. В. П. Горина. – Тернопіль: Вектор, 2017. – 181 с.
31. Фінанси: Навчальний посібник: експрес-курс / [Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І. С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.
32. Фінанси, гроші та кредит : навч. посібник / Н. О. Шпак, Н. Б. Ярошевич, О. Я. Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 416 с.
33. Фінанси підприємств: підручник / О.Б. Курило, Л.П. Бондаренко, О.И Вівчар, О.М.Чубка. — К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. — 340 с.
34. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт. кол.; – К., 2019. – 272 с.
35. Фінанси підприємств: навч. посіб. / В.І. Аранчій, В.Д.Чумак, Л.В. Бражник. – 2-ге вид., розшир. та допов. – Полтава: РВ ПДАА, 2018. – 350 с.
36. Фінанси підприємств : підручник / Н.О. Власова, В.А. Міщенко, Т.В. П'ятак та ін. – Харків: Світ Книг, 2018. – 437 с

5 ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (ПРИКЛАД)
ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

НА НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Галузь – D «Бізнес, управління та право»

Спеціальність – D2 “ Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”

ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Кваліфікація – доктор філософії з фінансів, банківської справи, страхування та фондовий ринок

ПРИКЛАД тестового завдання
(оберіть одну правильну відповідь)

1. Згідно з Податковим кодексом України податком є:

- а) встановлений вищим органом державної законодавчої влади обов'язковий платіж, що сплачується юридичними особами і громадянами в бюджет у розмірах і в строки, передбачені законодавством;
- б) обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку;
- в) обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників, з умовою отримання ними спеціальної вигоди;
- г) примусовий платіж, який держава чи уповноважений нею орган стягує з фізичних та юридичних осіб на підставі чинного законодавства.

2. За способом зарахування податкових надходжень податки поділяються на:

- а) прямі та непрямі;
- б) окладні та розкладні;
- в) закріплені та регулюючі;
- г) податки на доходи та податки на капітал.

3. Згідно з Податковим кодексом України податкова система – це:

- а) сукупність встановлених чинним законодавством держави податків і зборів;
- б) сукупність встановлених чинним законодавством держави податків і зборів, а також механізмів і способів їх розрахунку і сплати до бюджету та інших державних цільових фондів;
- в) сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, що справляються в установленому законодавством порядку;
- г) сукупність усіх видів податків, зборів, механізмів і способів їх справляння, а також податкової інфраструктури (податкових органів).

4. До загальнодержавних податків згідно з Податковим кодексом України належить:

- а) податок на доходи фізичних осіб;

- б) податок на майно;
- в) єдиний податок;
- г) транспортний податок

5. До місцевих податків належить:

- а) податок на прибуток підприємств;
- б) рентна плата;
- в) єдиний податок;
- г) податок на додану вартість.

6. До інструментів податкової політики не належить:

- а) база оподаткування;
- б) податкові ставки;
- в) податкові пільги;
- г) аналіз рівня податкового навантаження.

7. До автоматичних (вбудованих) стабілізаторів належить:

- а) пропорційна система оподаткування;
- б) прогресивна система оподаткування;
- в) регресивна система оподаткування;
- г) правильна відповідь відсутня

8. Яке з тверджень є найбільш точним визначенням поняття «фінанси підприємства» - це:

- а) система економічних відносин відокремлених господарюючих суб'єктів (юридичних осіб) з приводу формування, розподілу та використання фондів грошових засобів у процесі виробництва або іншої господарської діяльності;
- б) система економічних відносин відокремлених господарюючих суб'єктів (юридичних осіб або фізичних осіб – підприємців) з приводу формування, розподілу та використання фондів грошових засобів у процесі виробництва або іншої господарської діяльності;
- в) система економічних відносин відокремлених господарюючих суб'єктів (юридичних осіб або фізичних осіб – підприємців) з приводу формування та розподілу фондів грошових засобів у процесі виробництва або іншої господарської діяльності;
- г) система економічних відносин відокремлених господарюючих суб'єктів (фізичних осіб – підприємців) з приводу формування, розподілу та використання фондів грошових засобів у процесі виробництва або іншої господарської діяльності.

9. До складу фінансової діяльності не відносять наступні види господарських операцій:

- а) діяльність, пов'язана з укладанням контрактів щодо закупки необхідних сировини та матеріалів;
- б) діяльність, пов'язана з розміщенням вільних фінансових ресурсів підприємства і залучення додаткових фінансових ресурсів на фінансовому ринку;
- в) діяльність, пов'язана з реінвестуванням прибутку з метою збільшення активів;
- г) діяльність, пов'язана з виконанням зобов'язань перед власниками підприємства по виплаті їм доходів

10. За характером участі у господарському обороті активи підприємств розділяють на:

- а) матеріальні та нематеріальні;
- б) довгострокові та короткострокові;
- в) оборотні та необоротні;
- г) операційні та інвестиційні.

11. До складу необоротних активів не входять:

- а) нематеріальні активи;
- б) запаси товарно-матеріальних цінностей;
- в) довгострокові фінансові інвестиції;

г) основні засоби.

12. Фінансові ресурси підприємства, що спрямовані на формування його активів, являють собою:

- а) власний капітал;
- б) позиковий капітал;
- в) інвестований капітал;
- г) пайовий капітал.

13. До власних джерел фінансування відносять:

- а) статутний капітал та реінвестований прибуток;
- б) амортизаційні відрахування та комерційний кредит;
- в) резервний капітал та довгострокові позики банків;
- г) виручку від реалізації облігацій підприємства.

14. Банкрутство підприємства найбільш можливо за умови:

- а) істотного перевищення зобов'язань над активами;
- б) зростання обсягів емісійної діяльності;
- в) збільшення частки прибутку, що відраховується на сплату податків та інших обов'язкових платежів;
- г) скорочення обсягів інвестиційної діяльності.

15. Особливість організації фінансів страховика полягає в:

- а) відсутня будь-яка специфіка в організації фінансів страхової компанії;
- б) отриманні коштів авансом і можливості організації через це інвестиційної діяльності;
- в) отриманий від страхової діяльності прибуток може бути розподілено між власниками компанії;

16. Відповідно до діючого законодавства, страхові компанії можна класифікувати:

- а) кептивні компанії та компанії з «псевдо страхування»;
- б) компанії зі страхування життя, майнового страхування та страхування відповідальності;
- в) компанії зі страхування життя і інші компанії (які не виконують операції зі страхування життя);

17. Зіставлення запланованого і реально одержаного результату забезпечує функція:

- а) планування;
- б) організації;
- в) мотивації;
- г) контролю.

18. До способів управління ризиками відносять:

- а) поглинання ризику;
- б) розподіл та передача ризику;
- в) уникнення ризику;
- г) усі відповіді вірні;

19. Як визначається функція мотивації в страховому менеджменті?

- а) Стимулювання страхувальників до купівлі страхових полісів;
- б) Стимулювання працівників страхової компанії до досягнення цілей і виконання завдань;
- с) Збільшення прибутку страхової компанії;

20. Які основні етапи маркетингового процесу в страховому менеджменті?

- а) Планування, реклама, PR;
- б) Дослідження ринку, розробка продукту, просування, продажі та обслуговування клієнтів;

в) Приваблення інвесторів, залучення партнерів, розробка продукту;

21. Якими можуть бути переваги використання маркетингу в страховому менеджменті?

- а) Збільшення витрат на рекламу;
- б) Залучення нових клієнтів, підвищення впізнаваності бренду, збільшення обсягу продажів;
- в) Зменшення числа страхових агентів;

22. Що включає в себе функція організації в страховому менеджменті?

- а) Планування діяльності страхової компанії;
- б) Визначення потреб ринку;
- в) Створення і управління структурою компанії, розподіл обов'язків і завдань;

23. Принципи банківської діяльності такі:

- а) юридична самостійність, діяльність відповідно до ринкових критеріїв прибутковості, ризику та ліквідності, регулювання тільки непрямыми економічними методами;
- б) робота в межах реально наявних ресурсів, повна економічна самостійність, діяльність відповідно до ринкових критеріїв прибутковості, ризику та ліквідності, регулювання тільки непрямыми економічними методами;
- в) робота з позиченими ресурсами, повна економічна самостійність, діяльність відповідно до ринкових критеріїв прибутковості, ризику та ліквідності, регулювання тільки прямими економічними методами;
- г) правильної відповіді немає.

24. Однією з головних характеристик діяльності банків як фінансових посередників є...

- а) надання вузькоспеціалізованих фінансових послуг;
- б) недепозитне залучення коштів;
- в) вплив на динаміку пропозиції грошей на фінансовому ринку;
- г) усе перелічене.

25. Яка основна мета діяльності центрального банку:

- а) видача кредитів і визначення процентних ставок;
- б) формування золотовалютних резервів країни;
- в) забезпечення цінової стабільності та збереження стабільності національної грошової одиниці;
- г) регулювання банківської діяльності.

26. Ризики банкрутства банку та неплатежу належать до групи:

- а) ринкових ризиків;
- б) кредитних ризиків;
- в) ресурсних ризиків;
- г) операційних ризиків.

27. Залежно від рівня дохідності та ризикованості розрізняють два види портфеля цінних паперів:

- а) дохідний і збитковий;
- б) довгостроковий і короткостроковий;
- в) агресивний і консервативний;
- г) правильної відповіді немає.

28. Основними суб'єктами управління фінансовою безпекою банківських установ є такі:

- а) органи управління банківських установ;
- б) державні органи управління;
- в) недержавні структури;
- г) органи управління банківських установ, державні органи управління, недержавні структури.

29. Визначити спільні риси ф'ючерсних і форвардних валютних угод:

- а) курс і дату поставки валюти фіксують в угоді;
- б) реалізуються на міжбанківському ринку;
- в) курс узгоджують між покупцем і продавцем;
- г) курс визначають на аукціоні.

30. Банки займаються фінансовим моніторингом з метою:

- а) отримання прибутку;
- б) економічного зростання;
- в) управління ризиками;
- г) усі відповіді правильні.

31. Користувачами фінансової звітності за Міжнародними стандартами є:

- а) інвестори, кредитори та керівники різних підрозділів;
- б) працівники, постачальники, покупці та інші клієнти;
- в) урядові установи та громадськість;
- г) всі відповіді правильні.

32. Інформація у фінансовій звітності за МСФЗ, що не містить помилок та упереджених суджень характеризується принципом:

- а) доречності
- б) зіставності
- в) достовірності
- г) зрозумілості

33. Потік однонаправлених платежів з однаковим інтервалом між поступовими платежами на протязі певної кількості років:

- а) ажіо;
- б) акредитив;
- в) ануїтет;
- г) правильна відповідь відсутня.

34. Нематеріальний актив - це:

- а) ідентифікований монетарний актив;
- б) ідентифікований немонетарний актив;
- в) ідентифікований немонетарний актив, що не має фізичної форми;
- г) неідентифікований монетарний актив, що не має фізичної форми.

35. Запаси відображаються у балансі за найменшою з двох величин:

- а) собівартості та чистої вартості реалізації;
- б) ринкової вартості та чистої вартості реалізації;
- в) собівартості та ринкової вартості;
- г) виходячи з професійного судження бухгалтера.

36. Короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і характеризуються незначним ризиком коливань вартості називають:

- а) овердрафт;
- б) еквіваленти грошових коштів;
- в) негроїдові активи;
- г) правильна відповідь відсутня.

37. Підприємство звітує про грошові потоки за МСФЗ, застосовуючи:

- а) прямий метод;

- б) непрямий метод;
- в) на вибір прямий або непрямий метод;
- г) правильна відповідь відсутня.

38. Будь-який контракт, який приводить до фінансового активу одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу іншого підприємства називається:

- а) фінансове зобов'язання;
- б) форвардний контракт;
- в) фінансовий інструмент;
- г) ф'ючерсний контракт.

39. Контракт щодо придбання чи продажу визначеної кількості одиниць за ціною та в термін, що окреслені в майбутньому, одиниці можуть по суті бути як фінансові так і нефінансові називають:

- а) фінансове зобов'язання;
- б) форвардний контракт;
- в) фінансовий інструмент;
- г) ф'ючерсний контракт.

40. Контракт на придбання або продаж визначеної кількості одиниць продукції за попередньо визначеною ціною на майбутню дату одиниці можуть бути або фінансовими або нефінансовими по суті називають:

- а) ф'ючерсний контракт;
- б) фінансове зобов'язання;
- в) форвардний контракт;
- г) фінансовий інструмент.

41. Як ключові учасники фінансових операцій, фізичні особи є _____:

- а) чистими постачальниками коштів, оскільки вони зберігають більше грошей, ніж позичають
- б) чистими користувачами коштів, оскільки вони зберігають менше грошей, ніж позичають
- в) чистими постачальниками коштів, оскільки вони зберігають більше грошей, ніж позичають
- г) чистими покупцями коштів, оскільки вони зберігають більше грошей, ніж позичають

42. Що саме з наступного є посередником, який спрямовує заощадження фізичних осіб, підприємств та уряду у позики та інвестиції?

- а) фінансові установи
- б) фінансові ринки
- в) комісія з цінних паперів і біржи
- г) ринок позабіржових угод

43. Що з наступного забезпечує заощаджувачам безпечну можливість інвестування коштів і надає як фізичним особам, так і компаніям позики для інвестицій?

- а) інвестиційні банки
- б) біржі цінних паперів
- в) інвестиційні фонди
- г) комерційні банки

44. Що з наступного допомагає компаніям залучати капітал, надає консультації фірмам щодо угод, таких як злиття чи фінансова реструктуризація, і займається торгівлею та формуванням ринку?

- а) інвестиційні банки
- б) біржі цінних паперів
- в) інвестиційні фонди

г) комерційні банки

45. Більшість підприємств залучають кошти, продаючи свої цінні папери на _____:

- а) публічне розміщення / пропозиція
- б) ринку валют (Forex)
- в) ф'ючерсному ринку
- г) товарному ринку

46. Міра використання активів - це _____:

- а) продажі, поділені на оборотний капітал
- б) рентабельність сукупних активів
- в) рентабельність власного капіталу
- г) операційний прибуток, поділений на продажі
- д) жоден із вищезазначених варіантів

47. Поточний коефіцієнт фірми вище середнього по галузі; однак коефіцієнт швидкої оплати фірми нижчий за середній по галузі. Ці коефіцієнти свідчать про те, що фірма:

- А) має відносно більше загальних поточних активів і ще більше запасів, ніж інші фірми в галузі
- В) дуже ефективно керує запасами
- С) має ліквідність, яка перевершує середню фірму в галузі
- Д) знаходиться близько до технічної неплатоспроможності
- Е) жоден із вищезазначених варіантів

48. Який із наведених нижче коефіцієнтів дає інформацію про обсяг прибутку, реінвестованого в фірму протягом років:

- а) Продажі/загальні активи
- б) Борг/загальні активи
- в) Борг/власний капітал
- г) Нерозподілений прибуток/загальна сума активів
- д) Жоден із вищезазначених варіантів

49. Що з наведеного нижче найкраще пояснює ситуацію, коли співвідношення (чистий прибуток/загальний капітал) фірми вище, ніж середнє по галузі, тоді як співвідношення (чистий прибуток/загальні активи) нижче, ніж середнє по галузі?

- а) Норма чистого прибутку фірми вища, ніж у середньому по галузі.
- б) Оборотноість активів фірми вища, ніж у середньому по галузі.
- в) Мультиплікатор власного капіталу фірми повинен бути нижчим за середній по галузі.
- г) Коефіцієнт заборгованості фірми вищий, ніж у середньому по галузі.
- д) Нічого з перерахованого.

50. Базова ставка податку на прибуток згідно з Податковим кодексом України становить:

- а) 20 % ;
- б) 18 %;
- в) 17 %;
- г) 16 %

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Максимальна кількість балів, які отримує учасник вступного випробування за виконанні 50 тестових завдань, при правильній відповіді на одне тестове завдання –2 бали, складає 100 балів.

Підсумкова оцінка вступного випробування визначається за 200-бальною шкалою та за шкалою ECTS. Переведення позитивної оцінки вступного випробування для вступу на навчання для здобуття третього рівня вищої освіти в шкалу 100-200, згідно Додатку 3 Правил прийому до НТУ «ХПІ» в 2025 році.

Завдання вступного іспиту оцінюються за шкалою 100-200 (з кроком не менше ніж в один бал) або ухвалюється рішення про негативну оцінку вступника («незадовільно»). При оцінці знань за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань. Загальна оцінка визначається як середня виражена з оцінок відповідей на усі запитання.

Таблиця 1 – критерії оцінки вступного випробування

Оцінка за шкалою 100-200 бальною системою	Характеристика відповіді
165-200	Вступник: - досконало володіє теоретичним навчальним матеріалом для ґрунтовної відповіді на поставлені питання; - глибоко і повно оволодів понятійним апаратом, вільно та аргументовано висловлює власні думки; - демонструє культуру спеціальної мови і використовує сучасну технологічну термінологію, цілісно, системно, у логічній послідовності дає відповідь на поставлені запитання; - творчо використовує знання для розв’язання практичних завдань.
135-164	Вступник: - володіє теоретичним навчальним матеріалом для відповіді на поставлені питання; - здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій; наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень; - грамотно викладає відповідь, але зміст і форма відповіді мають окремі неточності, припускає 2-3 неprincipові помилки, які вміє виправити, добираючи при цьому аргументи для підтвердження певних дій.
100-134	Вступник: - частково володіє навчальним матеріалом, здатний логічно відтворити значну його частину; - виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але викладає його неповно, непослідовно, припускається неточностей у визначеннях понять, у застосуванні знань для вирішення практичних задач, не вміє доказово обґрунтувати свої думки; - завдання виконує, але припускає методологічні помилки.
«Незадовільно»	Вступник: - має розрізнені безсистемні знання; - володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його безладно, уривчастими реченнями; - припускає помилки у визначенні термінів, які приводять до викривлення їх змісту; - припускає принципові помилки при вирішенні практичних завдань- - не відповідає (або дає неповні, неправильні відповіді) на основні та додаткові питання.

Для переведення отриманих результатів з тестування використовується шкала, що наведена в табл. 1.

Таблиця 2 – переведення позитивної оцінки випробування замість ЄВІ, ЄФВВ та фахового іспиту для вступу на навчання за третім рівнем вищої освіти для здобуття ступеня доктора філософії в шкалу 100–200

Шкала оцінювання 60-100 (фахового вступного випробування)	Переведення в шкалу 100–200
60	100
61	103
62	105
63	108
64	110
65	113
66	115
67	118
68	120
69	123
70	125
71	128
72	130
73	133
74	135
75	138
76	140
77	143
78	145
79	148
80	150
81	153
82	155
83	158
84	160
85	163
86	165
87	168
88	170
89	173
90	175
91	178
92	180
93	183
94	185
95	188
96	190
97	193
98	195
99	198
100	200

Затверджено на засіданні кафедри «Обліку і фінансів» від 25.03.2024
протокол № 4.

Завідувач кафедри обліку і фінансів _____ Олександр МАНОЙЛЕНКО

Затверджено на засіданні інституту ННІ ЕММБ № БЕМ-3 від 25.03.2025

Директор ННІ ЕММБ _____ Тарас ДАНЬКО

Гарант ОНП _____ Олександр МАНОЙЛЕНКО

Завідувач аспірантури НТУ «ХПІ» _____ Віктор ШАЙДА

Відповідальний секретар Центральної
приймальної комісії НТУ «ХПІ» _____ Сергій ПЕТРОВ